Sebze Meyve İhracatında

Zirai ilaç kalıntı sınırlarının ülkeden ülkeye değişmekle beraber, bütün devletlerin benzer hassasiyetlerle farklı sınırlamalar getirdiğini belirten Antalya Ticaret Borsası Başkanı İlhami Kaplan, Türkiye'nin, MRL denen kabul edilebilir kalıntı sınırlarını Avrupa Birliği normlarını gözeterek belirlemiş olduğunun altını çizdi.

→ **Hazırlayan: Gülder DEMİR -** gulder.demir@dunya.com

Avrupa ülkelerine ihraç ettiğimiz yaş meyve ve sebzelerde zirai ilaç (pestisit) yasal kalıntı limitlerinin aşılması Türkiye'nin tarımsal ürünlerde sık karşısına çıkan bir sorun olmakta. Özellikle 2000 yılından bu yana Avrupa ülkeleri, tüketiciyi koruma bilinci çerçevesinde tükettikleri ürünün nerede ve hangi koşullarda yetiştirildiğini bilmek istiyorlar. Daha sağlıklı ürünler tüketmek isteyen Avrupalı tüketiciler ürünün hangi zirai ilaçla ilaçlandığını, kısaca ne yediklerini bilmek istiyorlar. Rezidü veya zirai ilaç kalıntısı; tarımsal üretim sürecinde, zirai mücadele faaliyetleri çerçevesinde kullanılan kimyasal maddelerin üründeki kalıntıları olarak tanımlanıyor.

Türkiye'de pestisit konusunda bir bilgi kirliliği söz konusu. Hormonlu meyve ve sebzeler ile pestisit aynı kefeye konulabiliyor. Oysa pestisit meyveler ve sebzeler yıkandığında giderilebiliyor. Diğer bir yanlış algılama da Avrupa'nın almadığı meyve sebzelerin Türk halkına yedirildiği konusunda. Diğer taraftan vatandaşların kaygılarını gidirici remi ağızlardan açıklama yapılmaması da bu tür kaygıları artırmakta. Bu kaygılardan yola çıkarak pestisit konusunda görüşünü aldığımız Antalya Ticaret Borsası Başkanı İlhami Kaplan, Türkiye'nin Avrupa ülkelerine yaptığı ihracatta pestisit konusunda son yıllarda büyük mesafe kat edildiğini. Türk Gıda Kodeksi, AB ölçüleri doğrultusunda geliştirildiğini ve üreticinin de giderek daha bilinçli davranmaya başladığını ifade eden Kaplan, şu noktaya dikkat çekti:





Kalıntı Sorunu











"Uluslararası ticaret, kendine özgü piyasa kurallarıyla yürüyor. Sizin yasa ve yönetmelikleriniz, ticaret gelenekleriniz, altına imza koyduğunuz çokuluslu sözleşmeleriniz vardır. Bütün bu düzenlemeler, sınır ötesi ticaret söz konusu olduğunda, ancak 'her şey yolundaysa' dikkate alınıyor. Bunun dışında çok değişkenli bir arenadaki, ilgisiz gibi görünen pek çok faktör uluslararası ticaretin seyrini etkiler."

PESTİSİTE KARŞI ENTEGRE İZLENEBİLİRLİK ALTYAPISI KURULMALI

Antalya Ticaret Borsası Başkanı İlhami Kaplan, iki türlü kalıntıdan söz edildiğini, "Biri sistemik ilaçların kalıntısı ki bunlar bitkinin bünyesine sirayet eder. Diğeri ise meyve veya sebzenin kabuğunda bulunan kalıntılar" olduğunu vurgulayarak konuya yönelik şu açıklamayı yaptı:

"Sistemik etkili veya diğer ilaçlar olsun; kalıntıların insan sağlığıyla ilgili riskleri de 'bekleme süresi' denen uygulamayla giderilir. Yani siz ilacı kullanıp, prospektüsünde belirtilen süreyi tamamladıktan sonra hasat ederseniz; problem çıkmaz. İlacın bir yarılanma ömrü söz konusudur. Bu bekleme süresi, kalıntı miktarının kabul edilebilir limitlere düşmesini sağlar. İlaç kullanıp hiç beklemeden hasat ederseniz açıkça zehirli ürünü toplamış olursunuz. Konunun problem yaratan noktası da budur, yoksa zirai mücadelede kimyasalların kullanılması, temelde ürün verimini artırmayı ve kaliteyi korumayı amaçlar. Sonuçta bunlar Tarım Bakanlığı'nın ruhsat verdiği yasal ilaçlardır ve hasattan daha iyi sonuçlar almak için kullanılır. Ama hasatta ne kadar iyi sonuç alırsanız alın; pazarda sorun yaşarsanız, hiçbir anlamı olmaz. Ülkemizin yaş sebze meyve ihracatında zaman zaman yaşadığı sorun, tam da budur. Üstelik gıda güvenliği kriterlerine uygun olmayan ürünün pazara sürülmesi, sadece o ürünün sınırdan dönmesine neden olmuyor; topyekûn yasaklamalar gibi, büyük ölçekli ve çok yönlü zararlar da yaratıyor."

Meselenin bir başka yönünün de ilaç kalıntısı konusunun yıllardan beri sadece ihracat çerçevesinde ele alındığını belirten Kaplan, aynı hassasiyeti, içerdeki tüketici açısından da değerlendirip; denetim uygulamalarını da ona göre planlamak gerektiğini söyleyerek çözüme yönelik görüşünü şöyle ifade etti:

GIDA GÜVENLİĞİ DERNEĞİ
TURKISH FOOD SAFETY ASSOCIATION

"Pestisite yönelik düzenlemeler aslında, entegre izlenebilirlik altyapısının kurulmasına bağlı. Eğer sağlıklı, işlerliği olan bir izleme sistemi geliştirilirse, bu sistem kararlılıkla uygulamaya geçerse, ne ihracat cephesinde ne de iç pazarda bu tür tartışmalara gerek kalacaktır."

Zirai ilaç kalıntı sınırlarının ülkeden ülkeye değişmekle beraber, bütün devletlerin benzer hassasiyetlerle farklı sınırlamalar getirdiğini belirten Antalya Ticaret Borsası Başkanı İlhami Kaplan, Türkiye'nin, MRL denen kabul edilebilir kalıntı sınırlarını Avrupa Birliği normlarını gözeterek belirlemiş olduğunun altını çizdi. Rusya Federasyonu'nun ise kendine özgü bir anlayışla kendi MRL değerlerini dayattığını ifade eden Kaplan, temmuz ayında yürürlüğe girecek bir anlaşmayla Avrupa ülkeleri ve Rusya ile, MRL değerleriyle ilgili bir uzlaşma yaşanacağını vurgulayarak, Rusya'nın MRL değerlerinin çoğunun, Avrupalıların belirlediği düzeylerden beş ile on kat daha sınırlayıcı olduğuna dikkat çekti. "Rusların bu konudaki anlaşılması güç titizliği, ülkesel pazar olarak Rusya'yla iş yapan çevrelerde tedirginlik yaratıyor ve dönemsel olarak büyük kayıplara neden oluyor" diyen Kaplan, aynı sorunları dönem dönem Hollanda, Yunanistan, İspanya ve İtalya'nın da yaşadığını ifade etti. Türkiye'den giden ürünle-



rin tamamının, analiz edildikten sonra ihraç edildiğini vurgulayan kaplan, bu ürünlerin Türk Gıda Kodeksi'ne uygun ürünler olduğunu söyledi.

İYİ TARIMSAL UYGULAMALARA GEÇİLMELİ

Türkiye Gıda Güvenliği Derneği Başkanı Samim Saner, pestisitlerin bitki zararlılarını önleyen, uzaklaştıran, yok eden, madde ya da maddeler karışımı olduğuna işaret ederek şu açıklamayı yaptı: "Pestisitler genelde geleneksel tarımda kullanımına tüm dünyada izin verilen maddelerdir. Aslında pestisitlerle ilgili esas tehlike; söz konusu ürün için doğru olmayan pestisitin, doğru olmayan miktarda ve doğru olmayan zamanda kullanılmasıyla ortaya çıkmaktadır ve böyle bir doğru olmayan uygulama sonucunda ürün üzerinde yüksek miktarda pestisit kalıntısı bırakır."

Türkiye'de, yıllık ortalama 25 milyon ton sebze ve 15 milyon ton meyve üretildiğini ifade eden Saner, üretilen meyve sebzenin 2,1 milyon tonu yani yüzde beşinin doğrudan ihraç edildiğini söyleyerek şu açıklamayı yaptı:

"Bu yüzde beşlik kısmın da kontrollü bir şekilde ihracatı mümkün olmaktadır. Geri kalan yüzde 95'lik kısım ise iç piyasada tüketilmektedir. Burada asıl sorun yüzde beşlik kısımda değil yüzde 95'lik kısımda oluşmaktadır. Geri kalan yüzde 95'lik kısmın kontrol ve denetim altına alınması, esasında Türk tüketicisinin sağlığı açısından önem arz eden asıl konudur."

Saner, bunun için bir an önce Hal Yasası'nın ve Taze Sebze ve Meyve Üretiminde Bitki Koruma Ürünü Kalıntısının Önlenmesi konusundaki yasaların çıkartılarak ivedilikle uygulamaya geçirilmesi ve bu şekilde tüm ürünlerde izlenebilirlik ve kayıt altına alınmanın gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtti. Saner, bu şekilde sorunun asıl çözümü olan ve İTU olarak anılan "İyi Tarımsal Uygulamalar"a da geçilmiş olacağını vurgulayarak, "AB'de olduğu gibi piyasa kontrollerine ve raftan toplanan ürünlerin analizlerinin etkin bir şekilde yapılması mevcut durum tespiti ve yapılanların doğrulaması açısından son derece önemlidir" dedi.

ZİRAİ İLAÇLARI DOĞRU KULLANMIYORUZ

Pestisit kalıntılarının gıda güvenliği tehlikeleri arasında üst sıralarda yer aldığına ve kimyasal tehlikeler grubunu oluşturduğuna dikkat çeken Saner, pestisitin insan sağlığı üzerindeki etkisi ve Türkiye'de pestisit kalıntılarına sık rastlanmasının nedenini şöyle açıkladı:

"Pestisit kaynaklı hastalıklar gıdaların tüketiminden yıllar sonra ortaya çıkabilir. Pestisit gibi vücutta birikim yapmanın sonucunda etkisini gösteren sağlık sorunlarının net bir nedenini bulmak genelde çok zordur. Pestisitler aslında doğru bir şekilde kullanıldıklarında gıdalarda zararlı miktarlarda kalıntı bırakmamaktadırlar. Zaten yasal pestisit kalıntı limitleri de pestisitlerin doğru bir şekilde kullanıldığındaki miktarıdır. Bilinçsiz kullanım, erken hasat ve yasak olan pestisitlerin kullanımı nedeniyle pestisit sorunlarına Avrupa Birliğine göre Türkiye'de daha fazla rastlanmaktadır."

Türkiye'de hem il kontrol laboratuarları, hem de özel gıda kontrol laboratuarlarının artık hem sayı, hem de vasıf bakımından çok iyi bir düzeyde





olduğunu belirten Saner, “Pestisit analizlerinde bu akredite laboratuarlardan ülke olarak çok daha etkin bir şekilde faydalanılması gerekmektedir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın izlenebilirlik, dolayısıyla ITU'yu hayata geçirmesi ve bu konuda yapılan çalışmalar ve analiz sonuçlarının periyodik olarak bakanlık web sitesinde paylaşılmasıyla tüketicilerin bilinçlendirilmesi, hassasiyet ve tedirginliğinin giderilmesi sağlanabilecektir” dedi.

Tüketicilerin ürün satın alırken, ambalajlı ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'ndan izin almış ürünlere yönlenmesinin bu tip riskleri oldukça azaltacağını söyleyen Saner, diğer taraftan nonsistemik pestisit riskinin azaltılmasında meyve ve sebzeleri iyice yıkamanın, kabuklarını soymanın önemli bir fayda sağlayacağına işaret etti. Saner, “Ancak, bu işlemlerin bazı pestisit kalıntıları için yeterli olmadığı gerçeği göz ardı edilmemelidir. Burada Tarım Bakanlığı'na, üreticiye, ihracatçıya ve tüketiciye büyük bir görev düşmektedir” açıklamasında bulundu.

YAŞ MEYVE, SEBZE ÜRETİM VE İHRACATINDA YENİ BİR SAYFA AÇILDI

Akdeniz Yaş Meyve ve Sebze İhracatçıları Birliği Başkanı Ali Kavak, Rusya Federasyonu'na yapılan yaş sebze ve meyve ihracatında temmuzdan itibaren yeni bir dönemin başladığını belirterek, “Ülkemiz yaş meyve ve sebze üretim ve ihracatında yeni bir sayfa açıldı” dedi.

Kavak yaptığı açıklamada, Rusya Federasyonu'nun 7 Haziran 2008 itibariyle Türkiye menşeli domates, üzüm, patlıcan, patates ve limon ürünlerinin ithalatına kısıtlama getirdiğini anımsattı. Yapılan girişimler neticesinde Rusya ile memorandum imzalanarak, söz konusu beş ürüne ait yasaklama kararının 1 Temmuz itibari ile kaldırıldığını hatırlatan Kavak, şunları söyledi:

“Dolayısıyla 1 Temmuzdan itibaren ülkemiz yaş meyve ve sebze üretim ve ihracatında yeni bir sayfa açıldı. İmzalanan memorandum gereği, Türkiye'deki üretim sisteminin kayıt altına alınması, üreticinin ve kullanılan kimyasalların denetlenmesi, geriye dönük izlenebilirlik takip edilecek. Özet olarak üretilen ürünlerin insan ve çevre sağlığına duyarlı olması sağlanacak.”

Yaşanan bu gelişmelerin fırsata dönüştürülmesi ve düzlüğe çıkılması için acil olarak önlemler alınması gerektiğini ifade eden Kavak, açıklamasına şöyle devam etti: “Öncelikle çiftçi kayıt sisteminin derhal yürürlüğe girmesi gerekiyor. Sadece ihracata yönelik üretimin değil, sebze hallerinde, semt pazarlarında ve marketlerde satılan ürünlerin de kayıt altına alınmış üreticilerden temin edilmesi, dolayısıyla çiftçi kayıt zorunluluğunun tüm üreticilere uygulanması gerekiyor. Bununla birlikte ilaçların ruhsatlandırılması ve ilaç bayilerinin kayıt altına alınarak reçete ile ilaç satılması uygulamasının başlatılması lazım.”

Tarımın bütün paydaşları arasında sürekli bir iletişim ve güç birliği ortamının sağlanmasının yanı sıra, üretici birliklerine daha fazla yetki ve daha fazla sorumluluk verilmesi gerektiğini savunan Kavak, üretimde danışmanlık sisteminin yetki ve sorumluluklarla donatılarak derhal yürürlüğe girmesi gerektiğini söyledi. Kavak, ayrıca, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının bu paralelde bir taslak hazırlamakta olduğunu tahmin ettiklerini ve bu kararları sonuna kadar desteklediklerini belirtti.

